

Covid-19 Döneminde Vergi ile İlgili Yapılan Çalışmaların İçerik Analizi

The Content Analysis of Tax-Related Studies Published During The Covid-19 Period

Ahmet İNNECİ*
İsmail BİÇER**

Öz

Covid-19 pandemisi, birçok ülkede başta vergi gelirleri olmak üzere kamu gelirlerinde önemli bir azalmaya neden olmuş ve ülke ekonomilerinde durgunluk riskini arttırarak ülkelerin ekonomik ve mali anlamda istikrarsız bir hale gelmelerine neden olmuştur. Covid-19 etkilerini en aza indirmeye çalışan ülkeler başta vergi politikaları olmak üzere, çeşitli politika araçlarını kullanarak süreçten en az zararlı çıkma çabası içine girmişlerdir. Bu çalışmanın konusu, Covid-19 döneminde ortaya çıkan ekonomik ve mali olumsuzlukların ortadan kaldırılmasında birçok ülkede öncelikli olarak uygulanan vergi politikaları ve diğer vergisel konular ile ilgili ulusal ve uluslararası alanda yapılan akademik çalışmaların içerik analizi ile incelenmesi olmuştur. 2019-2022 yılları arasında yapılan 13 ulusal ve 63 uluslararası olmak üzere toplam 76 çalışma analiz kapsamına dahil edilmiştir. Yapılan çalışmaların anahtar kelime sıklıklarına bakıldığında en çok kullanılan anahtar kelimelerin; Covid-19, vergi, vergi gelirleri, vergi düzenlemeleri ve vergi teşviği olduğu saptanmıştır. Ayrıca vergi politikaları, vergi uygulaması ve vergi indirimleri anahtar kelimeleri de çoğunlukla kullanılan kelimeler olarak tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19 ve vergi, vergi politikaları, içerik analizi

JEL Kodları: H20; H30

Abstract

The Covid-19 pandemic caused a significant decrease in public revenues, especially tax revenues, in many countries and causing countries to become economically and financially unstable by increasing the risk of recession in the economies of countries. Countries attempting to minimize the effects of Covid-19 have endeavoured to get out of the process with the least damage by using various policy tools, especially tax policies. The subject of this study is the content analysis of academic studies conducted in the national and international literature related to tax policies and the other tax subjects applied primarily in many countries in eliminating the economic and financial negativities that emerged during the Covid-19 period. A total of 76 studies, 13 national and 63 international, conducted between 2019-2022 were included in the analysis. When we look at the keyword frequencies of the studies, the most used keywords are Covid-19, tax, tax revenues, tax regulations and tax incentives. In addition, the keywords of tax policies, tax application and tax reductions were determined as the most frequently used words.

Keywords: Covid-19 and tax, tax policies, content analysis

JEL Codes: H20; H30

* Öğr. Gör. Dr., Pamukkale Üniversitesi, Çivril Atasay Kamer MYO, ahmetinneci@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1229-7182>

** Öğr. Gör., Pamukkale Üniversitesi, Çivril Atasay Kamer MYO, ibicer@pau.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1878-0546>

1. GİRİŞ

Ülkelerin ekonomi ve maliye politikaları ekonomik kriz, savaş, doğal afetler, salgın hastalıklar gibi insan yaşamını olumsuz etkileyen olaylardan çokça etkilenmektedir. Bu tür olaylar insan yaşamını olumsuz etkilediği gibi, ülkelerin ekonomi ve maliye politikalarının uygulanmasını zorlaştırmakta, belirsizliği arttırmakta, ülkelerin bu tür olayların etkisinin azaltılması bakımından yeni önlemler almalarını gerekli kılmaktadır. 2019 yılının Aralık ayında Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan yeni tip koronavirüs hastalığı (Covid-19) da ülkelerin ekonomi ve maliye politikalarını etkileyen önemli olaylardan biri olarak kabul edilebilir. Hızlı bulaşma özelliği ile kısa zamanda diğer dünya ülkelerine de yayılan Covid-19, yayılma hızı ve insan sağlığı üzerindeki etkileri nedeniyle Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi olarak kabul edilmiştir. Bu süreçte ülkelerin pandemi önlemleri çerçevesinde insan hareketliliğini azaltmak amacıyla çeşitli önlemler aldıkları görülmektedir. Ülke giriş-çıkış işlemlerine sınırlamalar getirilmesi, kimi işletmelerin üretime ara vermeleri, kimilerinin ise kısmi çalışma düzenine geçmeleri, ülke içinde insan hareketliliğini arttıracak faaliyetlerin askıya alınması, sokağa çıkma yasaklarının uygulanması bu önlemlere örnek olarak gösterilebilir.

Covid-19'un ülke ekonomilerini birçok yönden etkilediği görülmektedir. Covid-19 pandemisi dünya ekonomisini hem arz hem de talep yönünden etkileyen benzeri olmayan küresel bir şoktur. Salgın, arz yönünde işgücü arzını ve üretkenliği azaltırken; karantinalar ve iş yerlerinin kapanması da arzın kesintiye uğramasına neden olmaktadır. Talep yönünde ise işten çıkarmalar ile hastalık, karantina ve işsizlik gibi nedenlerle ortaya çıkan gelir kaybı ve kötüleşen ekonomik beklentiler hane halkı tüketimini ve firmaların yatırımlarını azaltmaktadır (Chudik, Mohaddes, Pesaran, Raissi ve Rebucci, 2020). Covid-19'un belirsizlik ve hisse senedi getirilerindeki düşüş şeklinde borsaları olumsuz yönde etkileyerek sermaye akımlarını azalttığı ve bu azalmanın küresel finansal sistemde yatırım, proje finansmanı ve likidite varlığında engeller oluşturduğu görülmektedir (Padhan ve Prabheesh, 2021: 222). Bunlara ek olarak salgın özellikle turizm sektörünü önemli ölçüde etkileyerek turizm gelirlerinin azalmasına, ulusal ve uluslararası taşımacılık sektörlerini etkileyerek tedarik zincirinin hasar görmesine ve böylece arz yönlü sıkıntıların oluşmasına neden olmaktadır.

Covid-19'un ülke ekonomilerinde ortaya çıkardığı sorunlar, hükümetlerin sorunların çözümüne yönelik yeni ekonomi ve maliye politikaları oluşturmalarını zorunlu kılmıştır. Özellikle arz yönlü sıkıntılar bakımından çeşitli mali teşvikler, firmaların salgın dönemi öncesi üretim seviyelerine yeniden ulaşabilmeleri bakımından çokça kullanılmıştır. Vergi indirimleri, vergi ve ceza ertelemeleri, işçi ücretlerinin bir kısmının hükümetlerce karşılanması, sosyal güvenlik katkı paylarının hükümetlerce karşılanması, işçilere gelir desteği, kısa çalışma ödeneği, firma destek programları (kira, kredi vb.) vb. uygulamalar ile salgının ekonomik ve mali etkileri en aza indirilmeye çalışılmıştır.

Covid-19 döneminde salgının ortaya çıkardığı sorunların çözümünde vergi politikaları da etkin bir şekilde kullanılmıştır. Vergi politikaları gerek arz gerekse talep yönlü problemlerin çözümünde başvurulabilecek bir çözüm yoludur. Firmalara verilecek vergi teşvikleri sayesinde arzın artması sağlanabileceği gibi, üretilen ürünlerde yapılacak vergi indirimleri de ürünlere olan talebin artmasını sağlayacaktır. Yine gerçek kişilerin gelirleri üzerinden tahsil edilen vergilerin azaltılması yoluyla talebin artmasına katkı sağlanabilecektir. Bu gibi teşvikler devletin vergi kaybı anlamına gelse de salgın döneminde ortaya çıkan sorunların çözümü için elzem düzenlemeler olmuştur. Vergi politikalarının Covid-19'un olumsuz etkilerinin ortadan kaldırılmasındaki bu önemi, Covid-19 döneminde vergi ile ilgili yapılan akademik çalışmaları da önemli hale getirmektedir. Covid-19 ve vergi ile ilgili gerek

ulusal literatürde gerekse uluslararası literatürde birçok çalışma bulunmaktadır. Ulusal literatürde Covid-19'un vergi gelirleri üzerindeki etkilerinin incelendiği çalışmalar (Bişgin, 2022; Erdoğan, Demir ve Önder, 2021; Cengiz ve Sürücü, 2021; Özcan, 2020; Sandalcı, 2020; Sonkur ve Kılıçaslan, 2021) ile Covid-19 döneminde alınan vergisel önlemlerin incelendiği çalışmalar (Coşkun Karadağ, 2020; Koç ve Yardımcıoğlu, 2020; Bilgiç Ulun, 2020; Eroğlu, 2020; Yoruldu, 2020; Güner, 2021; Durmuş ve Şahin, 2020; Özdemir vd., 2020; Üzeltürk, 2020; Gökaya, 2020) öne çıkmaktadır. Uluslararası literatürde ise Covid-19 döneminde uygulanmakta olan vergisel teşviklerin incelendiği çalışmalar (Khairunnisa, Maryasih ve Nuraini, 2022; Xu ve Wei, 2021; Supriyati ve Hapsari, 2021; Murtiningtyas, Puspitasari, Sunarto ve Wiyarni, 2022) ile Covid-19'un vergisel anlamda etkilerinin incelendiği çalışmalar (Kaneva, Chugunov, Pasichnyi, Nikitishin ve Husarevych, 2022; Naydenov ve Tsenov, 2021; Tibulca, 2021) ön plana çıkmaktadır. Bu kapsamda çalışmanın amacı Covid-19 döneminde vergi ile ilgili yapılan çalışmaların içerik analizi ile incelenmesidir.

2. YÖNTEM VE GEREÇ

Bu çalışmanın amacı, 2019-2022 yılları arasında ulusal ve uluslararası literatürde Covid-19 hastalığı döneminde Covid-19 ve vergi konularında yayımlanan bilimsel makalelerin içerik analizi ile incelenmesidir. Bu kapsamda çalışma, Covid-19 döneminin özellikle vergi üzerine yapılan çalışmaları nasıl değiştirdiğini görebilmek adına önem arz etmektedir. Araştırma kapsamında amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak belirlenen kriterlerden en önemlisi 2019-2022 yılları arasında vergi üzerinde yapılan çalışmaların Covid-19 ile ilişkilendirilmiş olmasıdır.

2.1. Veri Toplama Aracı ve Yöntemi

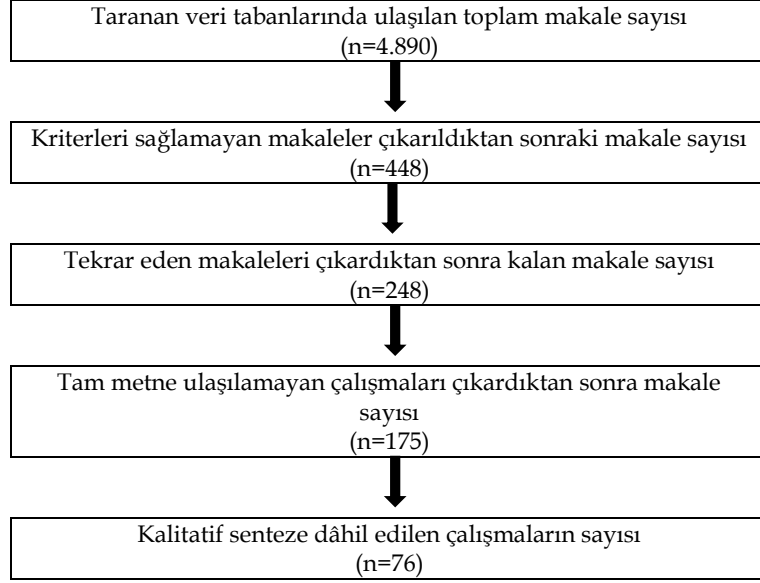
Çalışma kapsamında taranan ve çalışmaya dahil edilen makalelerden elde edilen ikincil veriler kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak doküman analiz yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi, yazılı belgelerin içeriğini titizlikle ve sistematik olarak analiz etmek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir (Wach ve Ward, 2013: 1). Doküman analizi, basılı ve elektronik materyaller olmak üzere tüm belgeleri incelemek ve değerlendirmek için kullanılan sistemli bir yöntemdir. Nitel araştırmada kullanılan doküman analizi anlam çıkarmak, ilgili konu hakkında bir anlayış oluşturmak, ampirik bilgi geliştirmek için verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını gerektirmektedir (Corbin ve Strauss, 1998: 268). Bu amaçla 01.12.2019-06.11.2022 tarihleri arasında Google Scholar, Science Direct ve EbscoHost veri tabanları kullanılarak ulusal ve uluslararası bilimsel makaleler taranmıştır. Çalışma kapsamında oluşturulan anahtar kelimeler ve tarama kriterleri Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1: Tarama Kriterleri ve Sonuçları

Veri Tabanları	Google Scholar Science Direct EbscoHost
Anahtar Kelimeler	Vergi Covid-19 ve Vergi Covid-19 and Tax Tax Makalelerin Türkçe ve İngilizce dilinde yazılmış olması Yayınlanmış makalelerin Covid-19 başlangıç döneminden günümüze kadar olması
Arama Kriterleri (sınırlılıklar)	Hakemli dergide yayınlanmış olması Tam metin makalelerin ulaşılabilir olması
Çıkan Sonuç	4.890
İncelemeden Sonra Elde Edilen Makale Sayısı	76

Makale taraması yapılırken anahtar kelimelerin makale başlığında, anahtar kelimelerinde ve özetinde yer alması şartı aranmıştır. Özellikle Covid-19 ile vergi kelimelerinin ayrı ayrı anahtar kelimeler olarak kullanılıp kullanılmadığı dikkate alınmıştır. Anahtar kelimelerinde sadece Covid-19 olan ve sadece vergi olan çalışmalar analiz kapsamına alınmamıştır. Birlikte kullanılma şartı aranmıştır. Çalışmanın amacı Covid-19 döneminde yapılan çalışmaların içerik analizi olduğu için özellikle Covid-19 döneminde yapılan çalışmalar dikkate alınmıştır. Bu sebeple geçmişte yaşanan pandemi dönemlerini yansıtabilecek pandemi gibi genel bir anahtar kelime dikkate alınmamıştır.

Şekil 1: Makalelerin Araştırma Sürecine Dahil Edilmesi

Veri tabanlarında taranan anahtar kelimeler sonucunda toplamda 4.890 adet makaleye ulaşılmıştır. Ulaşılan makaleler içinden araştırma kriterlerine uygun olarak eleme yapıldıktan sonra 76 makale ile analiz gerçekleştirilmiştir (Şekil 1). Tasarlanan bu çalışmanın özellikle Covid-19 döneminde yayınlanmış makalelerden olması, tezler, kitap bölümleri ve kongre bildirileri gibi çalışmaların kapsam dışında tutulması araştırmanın önemli bir sınırlılığdır.

2.2. Verilerin Analizi

Çalışmada 2019-2022 tarihleri arasında Google Scholar, Science Direct ve EbscoHost veri tabanları kullanılarak ulusal ve uluslararası bilimsel makaleler taranmıştır. Makaleler kendi içerisinde; makale konusuna, makalenin yayımlandığı yıla, yazar sayısına, araştırma yöntem ve tasarımına, veri toplama araçlarına ve veri analiz yöntemlerine göre sınıflandırılmıştır. Veriler SPSS 22.0 paket programına uygun olarak yazarlar tarafından kodlanarak analize dahil edilmiştir. Kodlanan veriler betimsel analiz yöntemlerinden frekans ve yüzde kullanılarak yorumlanmıştır.

3. BULGULAR

Bu başlık altında çalışmanın amacı doğrultusunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Çalışmada araştırma kapsamındaki makaleler yayımlandığı yıl, yazar sayıları, yayımlandığı ülke, kullanılan araştırma yöntemleri ve kullanılan anahtar kelime sıklıkları bakımından sınıflandırılmış ve elde edilen bulgular tablolar halinde özetlenmiştir.

Tablo 2: Yıllara Göre Yayımlanan Makale Dağılımı

Makalenin Yayımlandığı Yıl	Ulusal	Uluslararası	Toplam (n)	%
2019	1	-	1	1,5
2020	6	21	27	35,5
2021	5	30	35	46
2022	1	12	13	17
Toplam	13	63	76	100

Tablo 2’de, makalelerin yayımlandıkları yıllar itibariyle ulusal ve uluslararası literatürdeki dağılımlarını göstermektedir. Buna göre 2019-2022 yılları arasında yayımlanan ve çalışma kapsamına alınan 76 makaleden 13 tanesi ulusal, 63 tanesi ise uluslararası literatüre aittir. 2019 yılında ulusal literatürde bir makale yayımlanmışken, uluslararası literatürde makale yayımlanmamıştır. Bu kapsamda yayımlanan makalelerin % 35,5’i 2020 yılında, % 46’sı 2021 yılında ve % 17’si 2022 yılında yayımlanmıştır. Makalelerin büyük bir kısmı 2020 ve 2021 yıllarında Covid-19 salgınının en yoğun olduğu dönemde yayımlanmıştır.

Tablo 3: Makalelerin Yazar Sayısına Göre Dağılımı

Yazar Sayısı	Ulusal	Uluslararası	Toplam(n)	%
1 Yazar	9	1	10	13,15
2 Yazar	3	34	37	48,68
3 Yazar	1	19	20	26,31
4 Yazar	-	5	5	6,5
5 Yazar	-	3	3	3,9
6 Yazar	-	1	1	1,3
Toplam	13	63	76	100

Yayımlanan makalelerin yazar sayılarına göre dağılımı Tablo 3’te görülmektedir. Bu kapsamda 76 makalenin %13,15’i tek yazarlı, %48,68’i iki yazarlı, %26,31’i üç yazarlı, %6,5’i dört yazarlı, %3,9’u beş yazarlı ve %1,3’ü altı yazarlı olarak tespit edilmiştir.

Tablo 4: Makalelerin Ülkelere Göre Dağılımı

Makalelerin Yapıldığı Ülke	n
Endonezya	18
Hindistan	15
Amerika Birleşik Devletleri	14
Türkiye	13
Diğer	16
Toplam	76

Makalelerin ülkelere göre dağılımı Tablo 4’te görülmektedir. Yapılan çalışmaların 18 tanesinin Endonezyada görev yapan akademisyenler tarafından yapıldığı görülmektedir. 15 tanesi Hindistanda, 14 tanesi Amerika Birleşik Devletleri’nde, 13 tanesi Türkiyede ve 16 tanesi ise çeşitli ülkelerde görev yapan akademisyenler tarafından yapılmıştır.

Tablo 5: Makalelerde Kullanılan Araştırma Türü

Araştırma Türü	Uluslararası	Ulusal	Toplam(n)	%
Nitel	45	11	56	73,68
Nicel	18	2	20	26,32
Toplam	63	13	76	100

Araştırmaların türü ile ilgili bulguların dağılımı Tablo 5’te gösterilmektedir. Yapılan çalışmalar araştırma yöntemine göre değerlendirildiğinde makalelerin %73,68’i nitel yöntemler kullanılarak yapılmıştır. Nitel yöntem kullanılarak yapılan çalışmaların %80’i uluslararası literatürde yer alırken, %20’si ulusal literatürde yer almaktadır. Araştırmaya dahil edilen çalışmaların %26,32’si nicel yöntemler kullanılarak yapılmıştır. Nicel yöntem

kullanılarak yapılan çalışmaların 3 tanesi anket toplama yöntemi ile yapılırken, 17 tanesinde ikincil veriler kullanılarak yapılmıştır.

Tablo 6: Makalelerde Kullanılan Anahtar Kelimelerin Sıklıkları

Anahtar Kelime	n
Covid-19 ve Vergi	76
Vergi Gelirleri	35
Vergi Düzenlemeleri	25
Vergi Teşviği	20
Vergi Politikaları	16
Vergi Uygulaması	10
Vergi İndirimleri	9
Gelir Dağılımı	8
Mali Destek	3
Diğer	119
Toplam	321

Anahtar kelime sıklık kullanımları Tablo 6’da görülmektedir. 76 çalışmada toplamda 321 anahtar kelime kullanıldığı tespit edilmiştir. Yapılan çalışmaların anahtar kelime sıklıklarına bakıldığında en çok kullanılan anahtar kelimelerin; Covid-19 ve vergi, vergi gelirleri, vergi düzenlemeleri ve vergi teşviği olduğu saptanmıştır. Ayrıca vergi politikaları, vergi uygulaması ve vergi indirimleri anahtar kelimeleri de çokça kullanılan kelimeler olarak belirlenmiştir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Dünya Sağlık Örgütü, Covid-19’u Mart 2020’de küresel bir salgın olarak ilan etmiştir. O zamandan beri, yeni koronavirüsün dünya çapındaki hızlı yayılımı, endişe verici bir küresel sağlık krizini tetiklemiştir. Birçok ülke hükümeti, toplumun günlük yaşamını önemli ölçüde etkileyen önlemler almıştır. Bu önlemler yalnızca nüfusun günlük hayatını etkilemekle kalmamış, aynı zamanda dünya çapında ekonomilerde önemli sonuçlara neden olmuştur (Kraus vd, 2020: 1067). Hükümetler çeşitli sektörlerdeki firmalara ciddi kısıtlamalar getirmiş, zorunlu sosyal mesafe ve sağlık koruma politikaları koymuş ve hatta birçok ülkede zorunlu olmayan işletmeler kapatılmış, bu da hem talep hem de arz yönlü sorunları tetiklemiştir (Rio-Chanona, Mealy, Pichler, Lafond ve Farmer, 2020: 95). Sağlık gibi sektörlerde talep hızla artarken; restoranlar, hava taşımacılığı, turizm gibi sektörlerde talep yok olmuştur. Özel hanelerdeki genel satın alma gücü ve tüketim de etkilenmiştir (Muellbauer, 2020). Salgından etkilenen ülkelerin çoğu ilk tedbir olarak merkez bankaları aracılığı ile para politikaları uygulamışlardır. Büyük ülkelerdeki merkez bankalarının çoğu, borç vermeyi teşvik etmek için faiz oranlarını düşürmeye başlamıştır. Bu standart para politikası önlemi, tatmin edici sonuçlar vermediği için çoğu ülke vergi reformlarına girişmiştir. Bu kapsamda Covid-19 döneminde vergi üzerine yapılmış olan çalışmaları incelemek ülkelerin vergi politikalarını değerlendirmek açısından önem arz etmektedir.

Covid-19 döneminde yapılmış 13’ü ulusal, 63’ü ise uluslararası literatürde yer alan toplamda 76 makalenin değerlendirilmeye alındığı bu çalışmada elde edilen bulgulara göre özellikle ulusal literatürde Covid-19 döneminde vergi ile ilgili çalışmaların çok sık yapılmadığı tespit edilmiştir. Anahtar kelime sıklıklarından da anlaşılacağı üzere yapılan çalışmaların çoğunlukla Covid-19’un vergi gelirleri üzerindeki etkilerinin incelendiği çalışmalar ile Covid-19 döneminde yapılan vergisel düzenlemelerle ilgili çalışmaların olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmaların ortak sonucu olarak Covid-19 salgın döneminin vergi gelirleri üzerinde anlamlı ve negatif yönde bir ilişkisi olduğu tespiti yapılmıştır (Bişgin, 2022; Coffey, Doorley, O’Toole ve Roantree, 2020; Rephann, 2020; Tıbulcă, 2021). Dolayısıyla Covid-

19 salgın döneminde vergi gelirlerinin düştüğü gözlemlenmiştir (Bişgin, 2022: 576). Vergisel düzenlemeler açısından bakıldığında gerek ulusal gerekse uluslararası vergi politikaları bakımından genellikle Gelir Vergisi, Kurumlar Vergisi ve Katma Değer Vergisi ödemelerinin ertelendiği ya da oranlarının düşürüldüğü görülmektedir (OECD, 2021; Coşkun Karadağ, 2020: 408-410; Avcı ve Yeniçeri, 2020: 127). Bu düzenlemelerin temel amacı, işletmelerin yaşayacağı olası sıkıntıların ortadan kaldırılması veya hafifletilmesidir. Zira salgınla mücadelenin en önemli ayağı sosyal mesafe adıyla restoranların, kafelerin, barların, kuaförlerin vb. işletmelerin faaliyetlerini durdurması gibi önlemlerdir ve bu işletmelerin yaşayacağı olası gelir kaybından dolayı işletmelerin ödeyecekleri Gelir Vergisi, Kurumlar Vergisi ve Katma Değer Vergisi gibi vergilerin ödemeleri durdurulmuş veya ertelenmiştir. Ayrıca işten çıkarmaların engellenmesi için bazı maddelerde çeşitli şartlar dahilinde vergi indirimleri ve vergi ertelemelerine imkan tanınmıştır.

Yapılan çalışmaların anahtar kelime sıklıklarına bakıldığında en çok kullanılan anahtar kelimelerin vergi gelirleri, vergi düzenlemeleri ve vergi teşviği olduğu görülmektedir. Bunun temel sebebi, Covid-19'un doğrudan doğruya vergi gelirlerini etkilemesinden kaynaklanmaktadır. Buna ek olarak maliye politikasının en önemli araçlarından biri olan vergi politikalarının Covid-19'un ortaya çıkardığı olumsuzlukların en aza indirilmesinde sıklıkla kullanılan bir araç olmasından kaynaklanmaktadır. Nitekim Covid-19 döneminde vergi kanunlarında yapılan vergisel düzenlemeler ve vergi teşvik hükümleri ile Covid-19'dan etkilenen mükelleflerin bu süreçten daha az etkilenerek çıkmaları amaçlanmıştır.

Çalışma bulgularına göre yapılan çalışmaların büyük bir kısmının Asya ülkelerinde olduğu, Asya ülkelerinde vergilendirme alanında vergi indirimleri, vergi ertelemeleri gibi politikalar uygulandığı görülmektedir (OECD, 2020). Çoğu Asya ülkesi, politikalarını turizm sektörüne, belirli endüstrilere, çalışanlara, küçük ve orta ölçekli işletmelere fayda sağlamak üzerine kurmuştur. Doğrudan ve kısa vadeli olarak etkilenen alanlar ağırlıklı olarak turizm, konaklama ve havacılık alanlarıdır. Bazı Asya ülkesi hükümetleri ayrıca bir salgının uzun vadeli etkisiyle başa çıkmak için vatandaşlarına vergi indirimleri veya nakit hediyeler vererek teşvikler oluşturmuştur. Vergilendirme kamu hizmetleri, mükelleflerin vergilendirme hak ve yükümlülüklerini yerine getirmelerine yardımcı olacak şekilde geliştirilmiş, kolaylık ve etkinlik amacıyla elektronik vergi hizmetleri yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır.

Ülkeler arasında vergi politikası önlemlerinin uygulanmasındaki tutarsızlık, salgının ülkeyi etkileme miktarı ve salgının ortaya çıkardığı sonuçlar ile başa çıkmak için gerekli kaynaklara sahip olma yeterliliği nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Sonuç olarak Covid-19 salgınının getirdiği küresel belirsizlik, vergi politikasına ilişkin gelecekteki araştırmalar üzerinde kalıcı bir etkiye sahip olacaktır. Yeni önlemler, her bir ülke için ulusal düzeyde sorunlara çözüm verirken, bölgesel tartışma ve uzlaşma eksikliği ticaret ve rekabet üzerinde olumsuz sonuçlar ortaya çıkaracaktır. Ülkeler ve Dünya Ticaret Örgütü gibi uluslararası kuruluşlar, Covid-19 salgınının iyileşme aşamasında vergi konularında global bir diyalog için bir çağrı başlatabilir. Covid-19 salgınının ortaya çıkardığı olumsuz etkilerin giderilmesi amacıyla uygulanan vergi politikaları, sınırlı bir alandaki iş ve insan kaynağını ayakta tutmak amacıyla her ülke açısından kendine özgü hedeflere ulaşmada yardımcı olmaktadır. Kriz uzadıkça, artan borç, yeni halk sağlığı gereksinimleri ve bozulan ekonomik yapı, azalan vergi gelirleri nedeniyle bütçe kısıtlamaları ve büyümesi gibi sorunlar derinleşmekte ve ülkelerin önündeki en önemli ekonomik problemler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte, vergi tedbirleri, diğer mali, parasal ve idari politikaları tamamlayıcı nitelikte olması gerektiğinden, tek başına çözüm değildir. Daralan mali alan, batan vergi gelirleri ve dış borç sıkıntısı ile bu zorlu zamanlar için yaratıcı çözümlere ihtiyaç vardır. Ülkeler tarafından kısa

vadeli çözümler yürürlüğe konduğuna göre, bu kriz üzerinde düşünmek, geçmiş hatalardan ders çıkarmak ve işbirlikçi yaklaşımlarla revize edilmiş vergi sistemleri altında daha verimli ve şeffaf vergi idareleri geliştirerek ilerlemek gerekmektedir.

Bunlara ek olarak, Covid-19 salgını insanların tüketim alışkanlıklarında ve sosyal aktivitelerinde önemli değişimleri de beraberinde getirmiştir. Dijital ekonominin önemi artmıştır. Bu durum vergisel anlamda yeni sorunları beraberinde getirmekte, vergi politikalarının tüm alanları kapsayıcı bir şekilde güncellenmesini gerekli kılmaktadır. Nitekim yeni vergi kaynaklarının doğması, vergi kayıp ve kaçakları konusunda yeni önlemler alınması ve ülkelerin tam bir uzlaşma içinde dijital ekonominin vergilendirilmesinde ortaya çıkan sorunlar konusunda çözüm üretilmesi noktasında işbirliği içinde olmalarını ve yeni politikalar üretmelerini zorunlu kılmaktadır.

Özetle, geleceği ve 2020 krizi sonrasını düşünürken, gelişmekte olan ülkelerin sürdürülebilir ve dirençli ekonomik büyüme geliştirmeleri ve sonuç olarak net ve stratejik vergilendirme politikalarına ihtiyaçları vardır. Krizin vurduğu bir ekonomide vergilendirme politikasının olumsuz sonuçlar doğurmaması için bu alanda daha fazla uluslararası eylemlere ihtiyaç vardır.

Etik Beyanı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu yazarlar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde BİİBFAD Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazarlarına aittir.

Yazar Katkıları: Yazar 1, çalışmada konunun belirlenmesi, literatür, verilerin toplanması, tartışma ve sonuç bölümlerinde katkı sağlamıştır. Yazar 2, çalışmada konunun belirlenmesi, literatür, verilerin toplanması ve analizi, tartışma ve sonuç aşamalarında katkı sağlamıştır. 1. yazarın katkı oranı yaklaşık olarak %50, 2. yazarın katkı oranı ise %50'dir.

Çıkar Beyanı: Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Teşekkür: Gösterdikleri yoğun ilgi ve emeklerinde dolayı BİİBFAD Dergisi Editör Kurulu'na ve sağladıkları katkılarında dolayı hakemlere teşekkür ederiz.

Kaynakça

- AVCI, O. & Yeniçeri, H. (2020). Vergi sistemlerine pandemi ayarı. *Turkish Studies*, 15(6), 123-137.
- Bilgiç Ulun, A. (2020). Covid-19 salgınının küresel düzeyde incelenmesi: ekonomik etkiler ve vergisel önlemler. *Ekonomi, İşletme ve Maliye Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 89-102. <https://doi.org/10.38009/ekimad.729646>
- Bişgin, A. (2022). Covid-19 pandemisinin vergi gelirleri üzerindeki etkisi. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 570-578.
- Cengiz, V. & Sürücü, H. (2021). Covid-19'un vergi gelirlerine etkisi: Türkiye örneği. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 8(4), 366-380.
- Chudik, A., Mohaddes, K., Pesaran, M. K., Raissi, M. & Rebucci, A. (2020). Economic consequences of covid-19: A counterfactual multi-country analysis. <https://cepr.org/voxeu/columns/economic-consequences-covid-19-counterfactual-multi-country-analysis> (24 Ekim 2022).
- Coffey, C., Doorley, K., O'Toole, C. & Roantree, B. (2020). The effect of the COVID-19 pandemic on consumption and indirect tax in Ireland (No. 2021/3). *Budget Perspectives*. <https://doi.org/10.26504/bp202103.pdf>
- Corbin, J. & Strauss, A. (1998). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. (4th ed.) Sage publications.
- Coşkun Karadağ, N. (2020). Covid-19 pandemisi ve alınan önlemlerin vergi hukuku açısından

- değerlendirilmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29(3), 400-413. <https://doi.org/10.35379/cusosbil.749541>
- Durmuş, S. & Şahin, D. (2020). Covid-19 küresel salgında dünyada ve türkiye’de uygulanan ekonomi politikaları üzerine bir değerlendirme. *Turkish Studies*, 15(4), 923-943. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44506>
- Erdoğan, H., Demir, M. & Önder, R. (2021). Covid-19 salgınının türkiye’nin vergi gelirleri üzerine etkisi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(43), 6478-6506. <https://doi.org/10.26466/opus.931186>
- Eroğlu, E. (2020). Covid-19’un ekonomik etkilerinin ve pandemiyle mücadele sürecinde alınan ekonomik tedbirlerin değerlendirilmesi. *International Journal of Public Finance*, 5(2), 211-236. <https://doi.org/10.30927/ijpf.803572>
- Gökkaya, M. (2020). Covid-19 (sars-cov2) salgın durumu ile ilgili alınan vergisel önlemler. *Vergi Raporu*, 247, 36-46.
- Güner, K. C. (2021). Koronavirüs (covid-19) pandemisi ve uygulanan mali tedbirlerin değerlendirilmesi. *Turizm Ekonomi ve İşletme Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 84-95.
- Kaneva, T., Chugunov, I., Pasichnyi, M., Nikitishin, A. & Husarevych, N. (2022). Tax policy for economic recovery and sustainable development after covid-19. *Problems of Sustainable Development*, 17(2), 102-109. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4220926>
- Khairunnisa, A., Maryasih, L. & Nuraini, A. (2022). The effect of tax incentives, trust in tax authorities, and fiscus services quality on msme taxpayer compliance during covid-19 pandemic. *Budapest International Research and Critics Institute Journal*, 5(2), 15668-15680. <https://doi.org/10.33258/birci.v5i2.5473>
- Koç, İ. & Yardımcıoğlu, F. (2020). Covid-19 pandemi sürecinde uygulamaya konulan mali tedbir ve teşviklerin karşılaştırmalı analizi: Türkiye ve seçilmiş AB ülkeleri karşılaştırması. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 124-152.
- Kraus, S., Clauss, T., Breier, M., Gast, J., Zardini, A. & Tiberius, V. (2020). The economics of COVID-19: initial empirical evidence on how family firms in five European countries cope with the corona crisis. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 26(5), 1067-1092. <https://doi.org/10.1108/IJEER-04-2020-0214>
- Muellbauer, J. (2020). The coronavirus pandemic and US consumption. <https://cepr.org/voxeu/columns/coronavirus-pandemic-and-us-consumption>
- Murtiningtyas, T., Puspitasari, A. M. E., Sunarto, S. & Wiyarni, W. (2022). Tax incentive policy single login djp knowledge, and taxpayer compliance during covid-19 pandemic. *International Journal of Scientific and Management Research*, 5(7), 52-60. <http://doi.org/10.37502/IJSMR.2022.5705>
- Naydenov, L. & Tsenov, D. (2021). Covid-19 effects on tax gaps. *Economic Archive*, 1, 15-27.
- OECD. (2020). Revenue statistics in asian and pacific economies, *OECD Publishing*, Paris, <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/d47d0ae3-en.pdf?expires=1673603183&id=id&accname=guest&checksum=4A14501AB6CD47728E9FEA344CDDA982>.
- OECD. (2021). Tax policy reforms 2021: Special edition on tax policy during the covid-19 pandemic, <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/9e2dbb95-en/index.html?itemId=/content/component/9e2dbb95-en>.
- Özcan, Y. (2020). Covid-19 salgınının vergi gelirlerine etkisi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(37), 342-354.
- Özdemir, H., Atak, O. & Hatıper, Z. (2020). Koronavirüs (covid-19) küresel salgını dolayısıyla türkiye ve bazı gelişmiş ülkelerde alınan ekonomik ve mali tedbirler. *Vergi Raporu Dergisi*, 248, 186-200.
- Padhan, R. & Prabheesh, K.P. (2021). The economics of covid-19 pandemic: a survey. *Economic*

- Analysis and Policy*, 70, 220-237. <https://www.doi.org/10.1016/j.eap.2021.02.012>
- Rephann, T. (2020). COVID-19 economic and tax revenue impacts: estimates for the commonwealth of Virginia and localities. *Center for Economic and Policy Studies Weldon Cooper Center for Public Service University of Virginia: Virginia, VA, USA*.
- Rio-Chanona, R. M., Mealy, P., Pichler, A., Lafond, F. & Farmer, D. (2020). Supply and demand shocks in the COVID-19 pandemic: An industry and occupation perspective. *Oxford Review of Economic Policy*, 36(1), 94-137. <https://doi.org/10.1093/oxrep/graa033>
- Sandalcı, U. (2020). Koronavirüs (covid-19) ve vergi gelirleri. *Vergi Sorunları Dergisi*, 43(395), 109-126.
- Sonkur, G. & Kılıçaslan, A. (2021). Covid-19 pandemisinin Türk vergi gelirlerine etkisi: merkezi yönetim vergi gelirlerinin 2017-2021 dönemi analizi. *Studies on Social Science Insights*, 1(2), 12-29. <http://dx.doi.org/10.53035/SOSSCI.22>
- Supriyati, S. & Hapsari, I. (2021). Tax avoidance, tax incentives and tax compliance during the covid-19 pandemic: individual knowledge perspectives. *Journal of Accounting and Strategic Finance*, 4(2), 222-241. <https://doi.org/10.33005/jasf.v4i2.174>
- Tibulca, L. L. (2021). The impact of the covid-19 pandemic on tax revenues in the EU. *Economic Research*, 35(1), 1-18. <https://doi.org/10.1080/1331677X.2021.1954967>
- Üzeltürk, H. (2020). Koronavirüs salgını dönemi vergi gelişmeleri. *YÜHFD*, 17(2), 735-747.
- Wach, E. & Ward, R. (2013). Learning about qualitative document analysis. IDS Practice Paper In Brief, 13, <https://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/bitstream/handle/20.500.12413/2989/PP%20InBrief%2013%20QDA%20FINAL2.pdf?sequence=4>
- Xu, J. & Wei, W., (2021). The effects of tax and fee reduction policy on mitigating shock of the covid-19 epidemic in china. *Applied Economics*, 53(46), 5303-5318. <https://doi.org/10.1080/00036846.2021.1904119>
- Yoruldu, M. (2020). Covid-19 sürecinde finansal işlemlerde yapılan vergi düzenlemeleri ve muhasebeye yansımaları. *Atlas International Refereed Journal On Social Sciences*, 6(31), 631-637. <https://doi.org/10.31568/atlas.478>

The Content Analysis of Tax-Related Studies During The Covid-19 Period

Extended Abstract

Aim: The aim of this study is to analyze the scientific articles published in the national and international literature on Covid-19 and tax issues during the period of Covid-19 disease between the years 2019-2022 with content analysis.

Method(s): The document analysis method was used as a data collection tool. Document analysis is a systematic method used to examine and evaluate all documents, both printed and electronic materials. Document analysis used in qualitative research requires examining and interpreting data in order to make sense of it, to form an understanding of the relevant topic, and to develop empirical knowledge. For this purpose, national and international scientific articles were searched using Google Scholar, Science Direct and EbscoHost databases between 01.12.2019-06.11.2022.

Findings: According to the results of this study, in which a total of 76 articles, 13 of which are in the national and 63 of which are in the international literature, made during the Covid-19 period, it has been determined that tax-related studies are not carried out very often in the national literature. It is seen that the studies are mostly examining the effects of Covid-19 on tax revenues and studies examining the tax measures taken during the Covid-19 period. As a common result of the studies, it has been determined that the Covid-19 pandemic period has

a significant and negative relationship with tax revenues. Therefore, it has been observed that tax revenues have decreased during the Covid-19 pandemic period. When the keyword frequencies of the studies are examined, it is seen that the most used keywords are tax revenues, tax regulations and tax incentives. In addition, according to the findings of the study, it is seen that most of the studies are in Asian countries, and steps such as applying policies related to incentives or tax reductions in the field of taxation in Asian countries. The tax policies implemented in order to eliminate the negative effects of the Covid-19 help each country to achieve its own goals in order to keep the business and human resources in a limited area.

Conclusion and Discussion: The Covid-19 pandemic has significantly changed people's consumption habits and social activities. As a result the importance of the digital economy has increased. This situation brings new tax problems and makes it necessary to update tax policies inclusively. The emergence of new tax sources obliges countries to cooperate and produce new policies in order to take new measures on tax losses and evasion and to find solutions to the problems that arise in the taxation of the digital economy in full consensus. While thinking about the future and the post-2020 crisis, developing countries need to develop sustainable and resilient economic growth and, as a result, need to have clear and strategic taxation policies. More international actions are needed so that taxation policy does not have negative consequences in an economy hit by the crisis.